

Bilag 3

Hverdagsstavning for voksne

Hverdagsstavning for voksne

Et materiale til afdækning af voksnes stavefærdigheder

Indhold

Hverdagsstavning for voksne	3
Udformning	3
Vejledende scorefordeling ved trinplacering	5
Testtagers instruktion	6
Basal staveprøve - testtagers oplæsningstekst	7
Basal staveprøve - testtagers tekstversion	8
Basal staveprøve, retteark	9
Ortografisk staveprøve - testtagers oplæsningsark	10
Ortografisk staveprøve - testtagers tekstversion	11
Ortografisk staveprøve, retteark	12
Deltagers skriveark	13

Hverdagsstavning for voksne

Skriveopgaver på job, under (efter-)uddannelse og i fritiden kræver, at den voksne hurtigt og korrekt kan nedskrive alle ord i kortere tekster som beskeder eller e-mails og i længere tekster som breve eller rapporter. Hvis man skal vurdere den voksnes funktionelle stavefærdighed, skal skriveopgaven (dvs. den sammenhæng ordene skrives i) være realistisk. Det betyder, at ordene i staveprøven skal afdække relevante retstavningsproblemer i hverdagsord, og at selve retskrivningsopgaven skal løses under vilkår, der svarer til, hvordan tilsvarende opgaver løses i hverdagen. Derfor er retstavningsprøven *Hverdagsstavning for voksne* udformet som en traditionel diktat, hvor alle ord i diktaten skal skrives. Prøven afdækker voksnes funktionelle stavefærdigheder, dvs. færdighed i at stave ord, der indgår i en funktionel helhed. Den voksne deltager skal således skrive hele diktaten i sin fulde udstrækning, men underviseren benytter kun udvalgte målord i diktaten til trinplacering eller i den diagnostiske udredning af deltagerens stavefærdigheder. Underviseren kan tillige benytte den voksnes resultat på den fulde diktat i en bred vurdering af den voksnes retstavning i kommunikative situationer, hvor retstavningsfærdighederne er sat under pres.

Udformning

Hverdagsstavning for voksne er et diagnostisk materiale til afdækning af voksnes færdigheder i retstavning. *Hverdagsstavning for voksne* indeholder to delprøver:

- Basal staveprøve
- Ortografisk staveprøve

Basal staveprøve

Hverdagsstavning for voksne, *Basal staveprøve* er beregnet til at afdække, om deltageren kan udnytte en lydligt baseret stavestrategi (stave lydret). Den basale staveprøve er udformet som en traditionel diktat, hvor den voksne skal skrive alle ord i diktaten, og vurderingen af deltagerens udnyttelse af lydligt baserede stavemønstre sker på basis af 20 målord fra teksten. De 20 målord er lydrette ord af varierende længde og sværhedsgrad.

Ortografisk staveprøve

Hverdagsstavning for voksne, *Ortografisk staveprøve* er beregnet til at afdække den voksnes funktionelle retstavning og kan anvendes i forbindelse med trinplacering af deltagerens stavefærdighed. Den ortografiske staveprøve er udformet som en traditionel diktat, hvor den voksne skal skrive alle ord i diktaten. Den ortografiske stavetest er designet til at afdække deltagerens retstavningsfærdigheder inden for tre forskellige færdighedsområder:

- kontekstbetinget stavning (afdækkes med 20 ord),
- morfologisk stavning (afdækkes med 20 ord) og
- etymologisk stavning (afdækkes med 20 ord).

Vurderingen af deltagerens retstavning sker på basis af i alt 60 målord, der indgår i den diktat, som deltageren skriver i sin helhed.

Diktatens opbygning i forhold til trinplacering

Trinplaceringen foretages på basis af deltagerens færdigheder i at stave de 60 målord. De tre ordgrupper med 20 ord i hver rummer retstavningselementer, der indgår som undervisnings-elementer på de tre øverste FVU-trin:

- kontekstbetingede stavemønstre er et undervisningselement på trin 2,
- morfologisk betingede stavemønstre er et undervisningselement på trin 3 og
- etymologisk betingede stavemønstre er et undervisningselement på trin 4.

Målordene på hvert trin svarer således til de færdighedsområder i retstavning, der er beskrevet i fagbilaget til FVU-bekendtgørelsen samt i kursistprofilerne for hvert trin (se vejledning til trinplacering).

Hverdagsstavning for voksne

Vejledende scorefordeling ved trinplacering

Der er udarbejdet vejledende scorefordelinger på *Hverdagsstavning for voksne* til brug ved trinplacering under FVU.

Hverdagsstavning *)	Trin 1			Trin 2	Trin 3	Trin 4
	Tilrettelagt for ordblinde	Tilrettelagt for tosprogede	Øvrige			
Basal staveprøve (20 ord)	Op til 12	Op til 12	13-18	19-20		
Ortografisk staveprøve (60 ord)			Op til 21	22-37	38-49	51-60

*)

Ringe afkodning (trin 1) medfører, at deltageren udelukkende testes med den basale staveprøve.

God afkodning (trin 2, 3 eller 4) medfører, at deltageren udelukkende testes med den ortografiske staveprøve.

Hverdagsstavning for voksne

Testtagers instruktion

Til hver prøvedeltager udleveres

- *Basal staveprøve* eller *Ortografisk staveprøve*
(vær opmærksom på, at de to staveprøver ikke kan gennemføres simultant)

Instruktion til testdeltageren

Testtageren siger:

”I skal nu skrive en kort tekst, der handler om et trafikuheld. Teksten bliver læst højt i mindre tekststykker, som læses to gange efter hinanden. Alle tegn i teksten dikteres.”

Instruktion til oplæsningen

Teksten er inddelt i oplæsningsenheder. // markerer en oplæsningsenhed.

Hverdagsstavning for voksne

Basal staveprøve - testtagers oplæsningstekst

//Jeg var sent på den.// Der var isglat,// så alle kørte langsomt.// Jeg havde grønt lys, // da jeg så en lastbil // komme mod mig.// Jeg ville prøve // at undgå bilen, // men cyklen gled,// og jeg ramte asfalten.// Jeg var helt væk,// for det næste, // jeg husker, // er to mænd,// der stod og talte sammen.// Jeg havde næseblod, // og jeg kunne ikke stå // på mit ene ben.// Jeg blev kørt // til et hospital.// På skadestuen så man// et brud på foden.// Jeg var hjemme i en måned,// og det er stadig // et problem at gå.//

*Hverdagsstavning for voksne***Basal staveprøve- testtagers tekstversion**

Jeg var sent på den. Der var isglat, så alle kørte langsomt. Jeg havde grønt lys, da jeg så en lastbil komme mod mig. Jeg ville prøve at undgå bilen, men cyklen gled, og jeg ramte asfalten. Jeg var helt væk, for det næste, jeg husker, er to mænd, der stod og talte sammen. Jeg havde næseblod, og jeg kunne ikke stå på mit ene ben. Jeg blev kørt til et hospital. På skadestuen så man et brud på foden. Jeg var hjemme i en måned, og det er stadig et problem at gå.

*Hverdagsstavning for voksne***Basal staveprøve, retteark**

Ord med lydrette stavemønstre	Sæt ✓ ved korrekt stavede ord
1. sent	
2. isglat	
3. kørte	
4. lys	
5. lastbil	
6. prøve	
7. gled	
8. asfalten	
9. væk	
10. næste	
11. husker	
12. stod	
13. talte	
14. næseblod	
15. ben	
16. hospital	
17. skadestuen	
18. brud	
19. måned	
20. problem	
Sumscore	

Hverdagsstavning for voksne

Ortografisk staveprøve - testtagers oplæsningstekst

//Jeg cyklede på job // klokken syv.// Det havde sneet om natten,// og kørebanen var fedtet.// Selv taxaerne kørte forsigtigt.// Jeg kørte over krydset // ved Møllegade.// Pludselig så jeg // ud af øjenkrogen // en orange bil // begynde at køre.// Jeg bremsede // og prøvede at svinge væk // for at undgå kollision.// Jeg mistede balancen,// og cyklen forsvandt under mig.// Jeg slog hovedet // og var bevidstløs // et par sekunder.// Jeg erindrer, // at en masse folk // prøvede at hjælpe mig.// Jeg kunne ikke støtte på benet,// der blødte kraftigt.// Man forklarede mig,// at der ville gå et øjeblik,// før ambulancen kom.// Jeg blev transporteret til hospitalet,// hvor jeg skulle til observation // for hjernerystelse.// Røntgenbillederne viste // et brud på venstre ben.// Jeg var sengeliggende // med kompliceret benbrud // på kirurgisk afdeling // i tre uger.// Jeg er sygemeldt endnu,// men går til genoptræning // hos en fysioterapeut.// Der skete intet med chaufføren;// men hans passager blev slemt chokeret,// og hans bil blev beskadiget ved uheldet, // da den torpederede // en modkørende stationcar // med bagenden.// Bilisten sagde,// at jeg var kørt // lige ud foran ham.// Sandheden er,// at han drejede // uden at kontrollere,// om der var fri bane.//

Hverdagsstavning for voksne

Ortografisk staveprøve - testtagers tekstversion

Jeg cyklede på **job** klokken syv. Det havde sneet om *natten*, og kørebanen var fedtet. Selv **taxaerne** kørte forsigtigt. Jeg kørte over *krydset* ved *Møllegade*.

Pludselig så jeg ud af øjnekrogen en **orange** bil *begynde* at køre. Jeg bremsede og prøvede at *svinge* væk for at undgå **kollision**. Jeg mistede **balancen**, og cyklen forsvandt *under* mig. Jeg slog hovedet og var bevidstløs et par **sekunder**.

Jeg **erindr**er, at en *masse* folk prøvede at *hjælpe* mig. Jeg kunne ikke *støtte* på benet, der blødte kraftigt. Man forklarede mig, at der ville gå et *øjeblik*, før **ambulancen** kom. Jeg blev **transporteret** til hospitalet, hvor jeg *skulle* til **observation** for hjernerystelse. **Røntgenbillederne** viste et brud på *venstre* ben. Jeg var sengeliggende med **kompliceret** benbrud på **kirurgisk** afdeling i tre uger. Jeg er sygemeldt *endnu*, men går til genoptræning hos en **fysioterapeut**.

Der skete intet med **chaufføren**; men hans **passager** blev *slem* **chokeret**, og hans bil blev beskadiget ved *uheldet*, da den **torpederede** en modkørende **stationcar** med *bagenden*. Bilisten sagde, at jeg var kørt *lige* ud foran ham. *Sandheden* er, at han drejede uden at **kontrollere**, om der var fri bane.

Kursiv = kontekstbetingede stavemønstre (undervisningsselement på trin 2)
understreg = morfologisk betingede stavemønstre (undervisningsselement på trin 3)
fed = etymologisk betingede stavemønstre (undervisningsselement på trin 4)

*Hverdagsstavning for voksne***Ortografisk staveprøve, retteark**

Kontekstbetingede stavemønstre Sæt ✓ ved korrekt stavede ord	Morfologiske stavemønstre Sæt ✓ ved korrekt stavede ord	Etymologiske stavemønstre Sæt ✓ ved korrekt stavede ord
1. klokken	1. cyklede	1. job
2. natten	2. sneet	2. taxaerne
3. krydset	3. kørebanen	3. orange
4. Møllegade	4. fedtet	4. kollision
5. pludselig	5. forsigtigt	5. balancen
6. begynde	6. øjenkrogen	6. sekunder
7. svinge	7. bremsede	7. erindrer
8. under	8. forsvandt	8. ambulancen
9. masse	9. hovedet	9. transporteret
10. hjælpe	10. bevidstløs	10. observation
11. støtte	11. blødte	11. røntgenbilleder
12. øjeblik	12. forklarede	12. kompliceret
13. skulle	13. hjernerystelse	13. kirurgisk
14. venstre	14. sengeliggende	14. fysioterapeut
15. endnu	15. sygemeldt	15. chaufføren
16. slemt	16. genoptræning	16. passager
17. uheldet	17. beskadiget	17. chokeret
18. bagenden	18. modkørende	18. torpederede
19. lige	19. bilisten	19. stationcar
20. sandheden	20. drejede	20. kontrollere
Sumscore:	Sumscore:	Sumscore:
Samlet score på ortografisk staveprøve:		

Hverdagsstavning for voksne

Deltagerens navn

Dato

Undervisningssted
